
opgave 1 Strenger straffen helpt niet

Bij deze opgave hoort tekst 1 .

Inleiding

Op 2 december 2012 werd grensrechter Richard Nieuwenhuizen tegen zijn hoofd geschopt en geslagen na een voetbalwedstrijd. De dag daarna bezweek hij aan zijn verwondingen. De plotselinge dood van de grensrechter bracht een schok teweeg in heel Nederland. Na dit voorval
5 klonk vanuit de maatschappij en de politiek de roep om strengere straffen. Volgens Jan van Dijk werkt strenger straffen echter niet. Hij bepleit een preventieve aanpak van de criminaliteit (tekst 1).

Lees de regels 1 tot en met 10 van tekst 1.

Hoogleraar Van Dijk verwijst in de eerste zin van tekst 1 naar de verkiezingsprogramma's van politieke partijen. Politieke partijen vervullen in het politieke proces de volgende functies: aggregatiefunctie/integratiefunctie, articulatiefunctie, communicatiefunctie, participatiefunctie en rekruterings- of selectiefunctie.

- 3p 1 Welke politieke functies vervullen politieke partijen met het schrijven en publiceren van verkiezingsprogramma's?
Kies twee functies en licht elke functie toe.

Lees de regels 11 tot en met 23 van tekst 1.

Strenger straffen is volgens Jan van Dijk niet effectief. Volgens hem helpt strenger straffen niet. Daarnaast kent strenger straffen ook andere nadelen voor de samenleving. Het gaat bij strenger straffen om langere gevangenisstraffen.

- 2p 2 Noem twee **andere** nadelen van strenger straffen voor de samenleving.

Voorstanders van strenger straffen wijzen op een aantal voordelen.

- 2p 3 Noem twee voordelen van strenger straffen waar voorstanders op wijzen. Ga in je antwoord uit van doelen van straffen.

Gebruik de bovenstaande inleiding bij deze opgave en de regels 11 tot en met 23 van tekst 1 uit het bronnenboekje.

Criminaliteit is een sociaal en politiek probleem.

- 4p 4 Leg uit aan de hand van de dood van de grensrechter dat criminaliteit
- een sociaal probleem is. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit de Inleiding.
 - en een politiek probleem is. Gebruik in je uitleg een voorbeeld uit tekst 1.

Gebruik de regels 24 tot en met 34 van tekst 1.

Het CDA zal zich kunnen vinden in de aanpak van criminaliteit zoals te herkennen is in de regels 24 tot en met 34.

- 2p **5** Welk ideologisch uitgangspunt van het CDA is te herkennen in de regels 24 tot en met 34? Koppel een citaat aan het betreffende uitgangspunt.

Gebruik de regels 35 tot en met 50 van tekst 1.

Het aantal woninginbraken in Nederland is sinds 1995 sterk gedaald (regels 47-50).

- 3p **6**
- Met welke theorie over de oorzaak van criminaliteit kun je de afname van woninginbraken verklaren?
 - Geef een beschrijving van deze theorie.
 - Geef met behulp van deze theorie een verklaring voor de afname van woninginbraken op grond van het tekstfragment.

opgave 1 Strenger straffen helpt niet

tekst 1**Strenger straffen helpt niet**

Wie de verkiezingsprogramma's heeft bestudeerd, weet dat zowat alle Nederlandse partijen de criminaliteit willen bestrijden met meer blauw
5 (lees: meer politieagenten) en strenger straffen. Strenger straffen is echter niet alleen duur maar ook weinig effectief. Hoogleraar Jan van Dijk houdt een pleidooi voor een her-
10 bezinning.

Nadat een grensrechter door Marokkaanse voetballers is doodgeschot, verklaart de minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten
15 op het NOS journaal dat hij zal laten nagaan of het Openbaar Ministerie zwaardere straffen kan eisen. De afschrikwekkende werking van het strafrecht is echter uiterst gering,
20 zoals ook de jurist Opstelten heel goed weet. Het is een medicijn dat juist bij de doelgroep van korte lontjes weinig of geen effect heeft. De betrokken maatschappelijke
25 groeperingen zullen zélf in actie moeten komen. (...) De oplossing

moet verder vooral komen van de voetbalclubs en de KNVB door de ouderwetse overdracht van normen
30 en waarden betreffende sportiviteit, royement voor het leven van chronische overtreeders en door notoir onsportieve clubs uit te sluiten van de competitie. (...)

35 **Preventie is beter en een goedkoper middel tegen criminaliteit** (...) In 1985 adviseerde een commissie onder leiding van de inmiddels overleden PvdA'er Hein Roethof om
40 elementaire beveiligingseisen op te nemen in het Bouwbesluit. In 1999 is dit voornemen uitgevoerd. Onderzoek heeft uitgewezen dat de kans op een inbraak in nieuwbouw-
45 wijken sindsdien 50 procent lager is dan in vergelijkbare oudere wijken. (...)
Het nuchtere, op preventie gerichte beleid in Nederland heeft ertoe geleid dat het aantal woninginbraken sinds
50 1995 sterk is gedaald. (...)

naar: artikel van Jan van Dijk, emeritus hoogleraar victimologie van 1 februari 2013 op de website sociale vraagstukken, www.socialevraagstukken.nl

opgave 2 Negatieve media-aandacht voor ziekenhuizen

Bij deze opgave horen de teksten 2 tot en met 4.

Inleiding

In de eerste helft van 2013 waren ziekenhuizen veelal negatief in het nieuws. Zo besteedde het radioprogramma Argos aandacht aan het hoge sterftecijfer van het hartcentrum van het Hagaziekenhuis in Den Haag (tekst 2). Ook publiceerden onderzoekers in het blad Medisch Contact een studie waaruit blijkt dat de ziekenhuissterfte in Nederland sterk verschilt per regio (tekst 3). Patiënten lijken zich van alle media-aandacht echter weinig aan te trekken: ondanks de negatieve publiciteit is het imago van de Nederlandse ziekenhuizen nauwelijks geschaad (tekst 4).

Gebruik tekst 2.

Massamedia vervullen verschillende maatschappelijke functies, zoals de informatiefunctie. Binnen de informatiefunctie zijn weer verschillende (sub)functies te onderscheiden zoals de agendafunctie en de opiniërende functie.

- 4p 7 Leg uit welke twee **andere** subfuncties van de informatiefunctie van de media het radioprogramma Argos vervult waarnaar in tekst 2 wordt verwezen.

Om de objectiviteit van de nieuwsvoorziening zo goed mogelijk te garanderen, worden journalisten geacht zich aan enkele journalistieke normen te houden. Een voorbeeld van een dergelijke norm is het scheiden van feiten en meningen.

- 4p 8 Leg uit aan welke twee **andere** journalistieke normen de schrijver van tekst 2 zich gehouden heeft.

Gebruik tekst 3.

Ziekenhuissterfte kan vanuit verschillende benaderingswijzen van maatschappijwetenschappen onderzocht worden, bijvoorbeeld vanuit de sociaal-culturele benaderingswijze en de vergelijkende benaderingswijze.

- 2p 9 – Formuleer vanuit de sociaal-culturele benaderingswijze een onderzoeksvraag naar de oorzaken van ziekenhuissterfte. Het antwoord op die vraag is in tekst 3 te vinden.
– Doe hetzelfde vanuit de vergelijkende benaderingswijze.

Gebruik tekst 4.

Ondanks de negatieve publiciteit in de media is het imago van de Nederlandse ziekenhuizen bij veel patiënten en bezoekers volgens tekst 4 nauwelijks geschaad.

- 3p 10 – Welke theorie over de invloed van de media geeft een verklaring voor de bovenstaande conclusie?
– Geef deze verklaring door een omschrijving van de theorie te geven en maak daarbij gebruik van een gegeven uit de tekst.

opgave 2 Negatieve media-aandacht voor ziekenhuizen

tekst 2**“Al jaren te veel doden bij operaties hartcentrum Hagaziekenhuis”**

Het sterftcijfer bij cardio-
chirurgische operaties in het
hartcentrum van het Hagaziekenhuis
in Den Haag ligt al jaren hoger dan
5 bij andere hartcentra. Ook zijn ver-
keerde (lagere) sterftcijfers door-
gegeven aan de Nederlandse
Vereniging voor Thoraxchirurgie,
meldt het radioprogramma Argos
10 vanochtend. De Inspectie voor de
Gezondheidszorg onderzoekt de

zaak.

Het ziekenhuis bevestigt op zijn
website dat er samenwerkings-
15 problemen op de afdeling waren.
Uit een onderzoek zou blijken dat de
cardiochirurgen slecht communiceer-
den. Het ziekenhuis bevestigt verder
dat er tussen 2007 en 2010 verkeer-
20 de sterftcijfers zijn doorgegeven.
Een leidinggevende en een chirurg
worden weggestuurd. (...)

bron: NRC Handelsblad, 16 maart 2013

tekst 3**Ziekenhuissterfte verschilt regionaal**

In ziekenhuizen in Limburg overlijden
relatief gezien veel meer mensen dan
in ziekenhuizen in Groningen en
Friesland. De ziekenhuissterfte in
5 Nederland verschilt sterk per regio.
Dat blijkt uit een studie van het St.
Antoniusziekenhuis, het VU Medisch
Centrum en onderzoeksinstituut
Nivel.

10 De onderzoekers zeggen in het blad
Medisch Contact dat dat niet direct
aan de kwaliteit van de ziekenhuizen
ligt, maar aan tal van regionale
factoren. Te denken valt aan de

15 kwaliteit van de regionale zorg in het
algemeen en aan het aantal bedden
dat buiten een ziekenhuis beschik-
baar is voor terminale patiënten.

Verder wordt in sommige regio's
20 meer aan mantelzorg gedaan.
Patiënten kiezen er dan vaker voor
om hun laatste dagen thuis bij hun
familie door te brengen.
De onderzoekers stelden het
25 standaard ziekenhuissterftcijfer van
een gebied op 100. Het cijfer voor
Limburg was 110, terwijl Friesland en
Groningen 86 scoorden.

bron: NOS, 27 maart 2013

tekst 4

Patiënt blijft ziekenhuis vertrouwen

Het imago van ziekenhuizen in Nederland is prima. Gemiddeld geven patiënten en andere bezoekers een 7,4 als rapportcijfer aan de 5 ziekenhuizen, zo blijkt uit een onderzoek dat in opdracht van de Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ) is uitgevoerd.

Het blijkt dat de negatieve aandacht 10 in de media – meer dan de helft van de 1031 deelnemers aan het onderzoek las voornamelijk negatief nieuws over ziekenhuizen in het afgelopen jaar – het imago nauwelijks

bron: de Volkskrant, 31 juli 2013

15 schaadt. (...)

De respondenten geven dan ook aan dat vooral hun eigen ervaringen en die van kennissen bepalend zijn, terwijl de meningen van opiniemakers 20 en ranglijsten van media veel minder gewicht in de schaal leggen. (...)

Vooraf de deskundigheid, de kwaliteit van ziekenhuiszorg, de persoonlijke behandeling en de klantgerichtheid 25 zijn doorslaggevende factoren voor de ondervraagden en juist daar worden de ziekenhuizen hoog op beoordeeld. (...)

opgave 3 De Nederlandse inlichtingendienst AIVD

Bij deze opgave horen de teksten 5 tot en met 7.

Inleiding

Eind november 2013 maakte *NRC Handelsblad* bekend dat de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) inbreekt op servers van internetfora en op die manier gegevens van alle gebruikers verzamelt. Volgens deskundigen is deze werkwijze in strijd met de wet (tekst 5). D66-leider Pechtold zei naar aanleiding van de onthullingen in *NRC Handelsblad* een parlementaire enquête te willen naar de manier van werken van de Nederlandse inlichtingendiensten (tekst 6). Enkele dagen later kwam de commissie-Dessens met een evaluatierapport over de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, waarin gepleit wordt voor meer bevoegdheden voor de AIVD (tekst 7).

Lees tekst 5.

De kritiek van hoogleraar Gerrit-Jan Zwenne op de handelwijze van de AIVD verwijst naar één van de beginselen van de rechtsstaat. (regels 29-33)

- 1p 11 Welk beginsel van de rechtsstaat wordt volgens de hoogleraar aangetast in de regels 1 tot en met 8?

Uit de regels 13 tot en met 28 van tekst 5 zou je kunnen concluderen dat de AIVD een ander beginsel van de rechtsstaat heeft geschonden.

- 2p 12 Welk ander beginsel van de rechtsstaat zou volgens de regels 13 tot en met 28 geschonden zijn door de werkwijze van de AIVD? Geef aan wat dit beginsel inhoudt.

Lees tekst 6.

D66-leider Alexander Pechtold en Kamerlid Van Raak (SP) willen een parlementaire enquête naar het functioneren van de Nederlandse inlichtingendiensten.

- 2p 13 – Wat houdt een parlementaire enquête in?
– Onder welke hoofdtaak van het parlement valt het enquêterecht?

Zie de regels 17 tot en met 27 van tekst 6.

Kamerlid Van Raak spreekt over 'vergaande gevolgen'. Hij bedoelt dat deze kwesties tot gevolg kunnen hebben dat de minister moet aftreden.

- 1p 14 Welk middel hebben Kamerleden tot hun beschikking om de minister tot aftreden te dwingen als ze niet tevreden zijn over haar/zijn functioneren?

Gebruik tekst 7.

In de politiek is er discussie ontstaan over de bevoegdheden van de AIVD.

- 2p **15** Leg uit in welke fase van het systeemmodel het Nederlandse besluitvormingsproces over de bevoegdheden van de AIVD zich bevindt volgens tekst 7.

Gebruik tekst 7.

Het voorstel van de Commissie-Dessens om de AIVD meer bevoegdheden te geven, heeft te maken met het dilemma van de rechtsstaat.

- 4p **16**
- Wat houdt het dilemma van de rechtsstaat in?
 - Geef een citaat uit tekst 7 waaruit dit dilemma blijkt.
 - Leg uit dat het voorstel van de Commissie-Dessens te maken heeft met het dilemma van de rechtsstaat.

opgave 3 De Nederlandse inlichtingendienst AIVD¹⁾**tekst 5****AIVD hackt internetfora, ‘tegen wet in’**

De Nederlandse inlichtingendienst AIVD breekt in op de servers van internetfora. Op die manier worden de gegevens van alle gebruikers van
5 die webfora verzameld. Vaak zijn dat onbekende personen van wie nog niet is vastgesteld of zij een bedreiging zijn voor de rechtsorde. Dat blijkt uit een geheim document van
10 de Amerikaanse inlichtingendienst NSA, dat is gelekt door voormalig NSA-medewerker Edward Snowden.

Deskundigen vinden dat de werkwijze van de AIVD in strijd is met de
15 Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wiv).

Op grond van deze wet uit 2002 mag de AIVD ‘speciale bevoegdheden’ inzetten tegen staatsgevaarlijke
20 personen of organisaties. Daaronder valt ook de bevoegdheid om in te breken op computers. Maar deze wet is niet toegesneden op nieuwe vormen van hacken, waarbij hele
25 netwerken worden geïnfecteerd en de data van grote aantallen gebruikers in één keer kunnen worden weggesluisd.

(...)

Gerrit-Jan Zwenne, hoogleraar recht
30 in de informatiesamenleving aan de universiteit Leiden, vindt dat de AIVD met deze handelwijze een pijler onder de rechtsstaat ‘afzaagt’. (...)

naar: NRC Handelsblad, 30 november 2013

noot 1 AIVD: De Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst is een Nederlandse geheime dienst die zowel verantwoordelijk is voor de binnenlandse veiligheid, als voor het vergaren van inlichtingen uit het buitenland. Deze dienst valt onder het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

tekst 6

Pechtold wil parlementaire enquête over afluisteren AIVD

D66-leider Alexander Pechtold wil dat er een parlementaire enquête komt naar de manier van werken van de Nederlandse inlichtingendiensten 5 AIVD en MIVD¹). Pechtold zei dat zaterdag in het radioprogramma Tros Kamerbreed in reactie op een nieuwe publicatie in *NRC Handelsblad*. In de 10 krant stond dat de AIVD de wet zou overtreden door in te breken op servers van internetfora en gegevens van gebruikers te verzamelen.

“De tijd van afwachten is nu wel voorbij. Het is zaak uit te zoeken of

15 onze diensten hebben gewerkt binnen de wet”, meent Pechtold.
(...)

Vergaande gevolgen

Ook van Ronald van Raak (SP) mag er een parlementaire enquête komen. 20 Het lijkt er volgens hem op dat Nederland nauw betrokken is bij de Amerikaanse afluisterpraktijken en dat minister Plasterk (Binnenlandse Zaken) de Kamer niet juist heeft 25 geïnformeerd. Beide kwesties kunnen vergaande gevolgen hebben, vindt hij.

naar: de Volkskrant, 30 november 2013

noot 1 MIVD: De Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst levert inlichtingen en veiligheidsinformatie op het gebied van defensie.

tekst 7

Commissie-Dessens: Geef AIVD meer bevoegdheden

De Nederlandse inlichtingendiensten AIVD en MIVD moeten internet- en telefoonverkeer ongericht kunnen ‘verkennen en analyseren’. Dat
5 bepleit een commissie onder leiding van oud-topambtenaar Stan Dessens in het evaluatierapport over de Wet op de inlichtingen- en veiligheids-
10 commissie om een verruiming van de elektronische spionagebevoegdheden van de diensten.

Het gaat bijvoorbeeld om e-mails via kabel, 3G en 4G, aldus Dessens. Wel
15 moet iedere activiteit van de diensten “expliciet persoonlijke goedkeuring

krijgen van de minister”, en mag de toezichthouder CTIVD¹⁾ de activiteiten laten staken “als hij bezwaar
20 ziet”. “Het gaat om de balans tussen effectiviteit en waarborgen van de rechtsstaat”, aldus Dessens.

Hiermee pleit de commissie voor een grote renovatie van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (Wiv) uit 2002. (...)

De diensten mogen nu wel ongericht (grootscheeps) communicatie door de ether onderscheppen, maar geen
30 ‘kabelgebonden’ data. Dat beperkt de diensten te veel in hun activiteiten, constateert Dessens. (...)

naar: de Volkskrant, 2 december 2013

noot 1 CTIVD = Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

opgave 4 De moderne burger als een actieve internetgebruiker

Bij deze opgave hoort tekst 8 .

Inleiding

In september 2013 verscheen het boek *Na de deadline. Journalistiek voorbij de crisis* waarin Bart Brouwers zijn toekomstvisie op de journalistiek ontvouwt. Brouwers is de oprichter van het netwerk van regionale websites Dichtbij.nl, eigendom van de Telegraaf Media Groep. Mediasocioloog Peter Vasterman bespreekt in een artikel in de *Nieuwe Reporter* het boek van Bart Brouwers. Vasterman levert kritiek op het boek van Brouwers. Tekst 8 bevat een deel van de recensie van het boek *Na de deadline. Journalistiek voorbij de crisis*.

Gebruik de regels 1 tot en met 15 van tekst 8.

De moderne burger is volgens Brouwers een actief internetgebruiker. Het internetgebruik van de moderne burger kun je beschrijven met de begrippen zender en ontvanger.

- 2p 17 Geef aan dat de rol van zender en de rol van ontvanger is veranderd door internet en de manier waarop de moderne burger hiervan gebruikmaakt. Verwijs in je antwoord naar gegevens uit de regels 1 tot en met 15.

Lees de regels 16 tot en met 28 van tekst 8.

“We lezen niets over de maatschappelijke ontwikkelingen van het afgelopen decennium”, schrijft Vasterman (regels 19-22).

Een van die maatschappelijke ontwikkelingen is individualisering. Juist de typering van Brouwers over de moderne burger als actieve internetgebruiker kan gezien worden als een voorbeeld van individualisering.

- 1p 18 Leg uit dat de beschrijving van Brouwers over de moderne burger een voorbeeld is van het proces van individualisering.

Lees de regels 29 tot en met 53 van tekst 8.

In dit tekstfragment schrijft Vasterman over maatschappelijke ontwikkelingen van de afgelopen decennia.

In het tekstfragment wordt een sociaal-culturele ontwikkeling beschreven die een verklaring biedt voor een andere ontwikkeling, namelijk het ontstaan van de moderne journalistiek (regels 48-53). Met andere woorden de moderne journalistiek is professioneel en onafhankelijk geworden.

- 2p 19 Welke sociaal-culturele ontwikkeling die in de jaren zestig is begonnen, wordt als een oorzaak gezien van het ontstaan van de moderne journalistiek? Leg je antwoord uit.

Lees de regels 54 tot en met 63 van tekst 8.

“Ten aanzien van de nieuwsbronnen verkeert de journalistiek in een voortdurende strijd om onafhankelijkheid.” (regels 54-57).

De onafhankelijkheid van de journalistiek geldt ook ten opzichte van de directie van het mediabedrijf of de uitgever van de krant(en).

- 1p **20** In welk document is de onafhankelijkheid van de journalistiek ten opzichte van de directie vastgelegd?

Ondanks dat de onafhankelijkheid van de journalistiek formeel is geregeld, is er toch sprake van een belangentegenstelling tussen directie van het mediabedrijf en de journalistiek.

- 2p **21** – Noem een belang van de directie van een krantenbedrijf.
– Leg uit dat dit belang van de directie de onafhankelijkheid van de journalistiek in gevaar kan brengen.

Het bevorderen van journalistieke onafhankelijkheid is één van de uitgangspunten van het mediabeleid van de overheid.

- 1p **22** Geef een reden waarom de overheid veel waarde hecht aan journalistieke onafhankelijkheid.

opgave 4 De moderne burger als een actieve internetgebruiker**tekst 8**

(...)

De moderne burger volgens Brouwers

Brouwers karakteriseert de moderne burger als een actieve internet-
5 gebruiker die zijn bevindingen snel online zet, die onderwerpen uitzoekt en die de informatie van andere burgers en andere bronnen kritisch be-
vraagt. Hij of zij beschikt over een
10 bepaalde expertise, twittert of blogt daarover, is soms ooggetuige van nieuws en fungeert dan als nieuws-
brenner. De burger is uitgever, publicist en nieuwsleverancier ('Ieder
15 mens levert nieuws'). (...)

Wat opvalt in deze karakteristiek van de moderne burger is dat iedere
maatschappelijke en historische context ontbreekt. (...) We lezen
20 niets over de maatschappelijke ontwikkelingen van het afgelopen decennium. (...) In het wereldbeeld van Brouwers zijn er alleen individu-
ele burgers. Die graag zelf nieuws
25 willen verspreiden en die ook best wel willen samenwerken met partners als journalisten, experts, merken of bedrijven.

Politieke strijd over belangen

30 (...) Het probleem met dit beeld van Brouwers is natuurlijk dat er geen

burgers zijn zonder belangen, dat er geen samenleving is zonder politieke
strijd over die belangen, en dat
35 iedereen zijn belangen in het publieke domein probeert uit te dragen. Belangengroepen, actiegroepen, vakbonden, politieke partijen, NGO's, vormen de georganiseerde vorm van
40 die belangenstrijd. (...)

De journalistiek is historisch gezien vaak onderdeel geweest van die
sociale strijd, denk aan de kranten en omroepen die (...) een sterke band
45 hadden met hun leden/lezers/kijkers, maar de afgelopen decennia heeft de professionele journalistiek zich daarvan losgemaakt. Die emancipatie is één van de grote verworvenheden
50 van de moderne journalistiek: geen speelbal meer van politieke belangen, geen fractievoorzitter meer als hoofdredacteur. (...)

Ten aanzien van de nieuwsbronnen
55 verkeert de journalistiek in een voortdurende strijd om onafhankelijkheid. Die onafhankelijkheid, boven de partijen staan, niet omkoopbaar zijn, dat blijft een kernwaarde van de
60 professionele journalistiek. (...)

Brouwers daarentegen presenteert als belangrijkste innovatie juist het opgeven van die onafhankelijkheid.
(...).

naar: Peter Vasterman, de Nieuwe Reporter, 4 oktober 2013

opgave 5 Imago van de Europese Unie

Bij deze opgave horen de teksten 9 tot en met 11 .

Inleiding

In de aanloop naar de verkiezingen voor het Europees Parlement op 22 mei 2014 heeft onderzoeksbureau Ipsos een rapport uitgebracht over hoe de Europese burger tegen de Europese Unie aankijkt (tekst 9 en tekst 10). Naast de burgers hebben de Nederlandse politieke partijen elk hun eigen standpunt over Europa (tekst 11).

Gebruik tekst 9.

Volgens tekst 9 brokkelt het geloof in het nut van de Europese Unie af. De factoren die politieke desinteresse veroorzaken kunnen ten grondslag liggen aan het afbrokkelend geloof in het nut van de EU.

Factoren die politieke desinteresse veroorzaken zijn onder andere:

- onwetendheid en onbekendheid;
- gebrek aan politiek zelfvertrouwen;
- politiek wordt door burgers niet (meer) gekoppeld aan directe behoeftebevrediging;
- men is tevreden met de gang van zaken;
- langdurige ontevredenheid leidt tot cynisme.

In tekst 9 geeft Wientjes verklaringen voor het gebrek in het geloof en nut van de EU.

- 2p **23** Welke twee van bovenstaande factoren komen overeen met de verklaringen van Wientjes? Koppel elke factor aan een citaat van Wientjes.

In de regels 8 tot en met 14 van tekst 9 wijst Bernard Wientjes op de voordelen van de samenwerking binnen de EU.

De belangrijkste doelen van Europese samenwerking zijn:

- 1 het brengen van vrede en veiligheid;
- 2 het brengen van welvaart.

- 2p **24** – Naar welk doel van de EU verwijst Wientjes in regels 8 tot en met 14?
– Noem een taak van de EU om dit doel te realiseren.

Gebruik tekst 10.

De journalist van het *Friesch Dagblad* geeft in tekst 10 een verklaring voor de gesignaleerde onvrede over de EU. Deze onvrede heeft te maken met de wijze van besluitvorming tussen de lidstaten van de EU (regels 13-22). De besluitvorming en samenwerking tussen de 28 lidstaten van de EU is op het ene beleidsterrein supranationaal en op het andere beleidsterrein intergouvernementeel.

- 2p **25** Welke besluitvorming herken je in tekst 10: supranationaal of intergouvernementeel? Geef daarvoor een reden naar aanleiding van de tekst.

“De 28 lidstaten van de Europese Unie nemen besluiten bij meerderheid.” (regels 14-16 van tekst 10).

- 2p **26** – In welk orgaan van de EU nemen de lidstaten besluiten over Europese regelgeving en
– van welk Europees orgaan komen de voorstellen voor regelgeving?

Nederland is een staat en voldoet aan de vier kenmerken van het begrip ‘staat’. De vier kenmerken zijn:

- 1 Er dient sprake te zijn van een soevereine macht.
- 2 Er is een overheid die regeert over een groep mensen.
- 3 Er is een overheid die regeert over een bepaald grondgebied.
- 4 Er is een overheid die het geweldsmonopolie bezit.

De vraag is of de Europese Unie ook als een staat gezien kan worden.

- 4p **27** Geef per kenmerk van het begrip ‘staat’ aan of de EU daaraan voldoet.

Gebruik tekst 11.

In tekst 11 staan drie standpunten over de Europese Unie van drie verschillende politieke partijen, in alfabetische volgorde: de PvdA, de SGP en de VVD.

- 3p **28** – Geef per standpunt aan bij welke politieke partij dat standpunt hoort.
– En bij welke ideologische stroming elke partij hoort.
- 3p **29** Leg per partij uit welk ideologisch uitgangspunt te herkennen is in het betreffende standpunt.

opgave 5 Imago van de Europese Unie

tekst 9**Geloof in het nut van de Europese Unie brokkelt af**

Bijna zeven op de tien Nederlanders (68 procent) en ruim de helft van de Europeanen (53 procent) willen de macht van de Unie beperken of er
5 helemaal uit stappen. Dit blijkt uit het rapport European Pulse van Ipsos dat morgen verschijnt. (...)

Volgens werkgeversvoorman Bernard Wientjes moet aan de gewone man –
10 de werknemers in de haven van Rotterdam of in het Westland – beter worden uitgelegd dat hun arbeidsplaats en dagelijks brood te danken

zijn aan export en Europa. Volgens
15 hem is die boodschap tot nu toe vooral overgekomen bij de elite en hoogopgeleiden. (...)

Wat is er gebeurd met het imago van Europa? “Door de crisis hebben veel
20 mensen het gevoel dat ze al jaren lijden en dat dit komt door de Europese Unie. Dit strookt niet met de feiten, maar het is een sterk levend gevoel dat je niet zomaar uitwist”,
25 zegt Wientjes. (...)

naar: de Volkskrant, 31 maart 2014

tekst 10**Europa, je hoeft er niet van te houden**

Als wordt gezegd dat de Europese Unie met een imagoprobleem worstelt, zullen maar weinig mensen daarvan opkijken. De EU staat
5 bekend als een geld verspillende instelling die ver van de burgers afstaat. Dat beeld wordt vandaag weer bevestigd in het rapport European Pulse dat onderzoeksbureau Ipsos uitbrengt aan de
10 vooravond van de Europese verkiezingen volgende maand. (...)

De onvrede is eenvoudig te verklaren. De 28 lidstaten van de
15 Europese Unie nemen besluiten bij meerderheid. Dat betekent dat er altijd landen zijn die niet hun zin krijgen maar toch de plannen van Brussel moeten uitvoeren ook al zijn
20 ze het er niet mee eens. Dat levert spanningen op binnen de lidstaten maar ook tussen landen onderling. (...)

naar: Friesch Dagblad, 1 april 2014

tekst 11

Standpunten politieke partijen over de Europese Unie**Standpunt 1**

Bovenaan ons wensenlijstje voor de EU staat een beleid dat in harmonie is met Gods heilzame geboden. Wil de EU zich ontwikkelen tot een duurzaam samenwerkingsverband, dan dient zij niet alleen een economische maar ook een geestelijke samenhang te hebben: een gedeeld waardenbesef is daarvoor nodig.

5 De moderne, seculiere moraal zet de toon in beleid en regelgeving van de EU. De (...) pleit in het belang van een ieder voor gezonde moraal en duurzame waarden, zoals pro-life, huwelijk en gezin, respect voor gezag en bescherming van de rechtsstaat.

Standpunt 2

(...) kiest voor een beter Europa dat werkt voor mensen. Meer banen hier in

10 Nederland. Banken en bonussen aanpakken. Het tegengaan van de oneerlijke verdringing van werk. Voor een Europa dat samenwerkt in plaats van verdeelt. Samen laten we banken weer werken voor de klant in plaats van voor de eigen winst. Samen kunnen we de zaken die niet goed gaan in Europa veranderen. Europa gaat om mensen, niet alleen om de markt. Doorgeslagen marktdenken

15 pakken we aan.

Standpunt 3

Lidmaatschap van de Europese Unie is goed voor Nederland, omdat het goed is voor onze economie. Het zorgt ervoor dat Nederlanders gemakkelijk over de grens hun werk kunnen doen en spullen verkopen. De Europese Unie moet zich vooral richten op haar meerwaarde: het versterken van de economie en het

20 creëren van banen. Europa moet echter ook veranderen. Dat betekent dat er minder onzin uit Brussel moet komen: geen onnodige regelgeving, geen geldverspilling vanuit de Europese begroting en geen bemoeienis op onderwerpen die lidstaten prima zelf kunnen regelen.

bron: websites van politieke partijen, geraadpleegd in mei 2014